

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, M. DCC. XIX.

Casus IV. Argumentum. Episcopus conferendo liberè Beneficium Patronale jure devoluto ob non factam in tempore Præsentationem a Patrono, an teneatur legem foundationis servare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72172)

Ecclesia B. qualibet hebdomada, quæ verba demonstrant eius voluntatem fuisse ut canatur duplex Missa, altera videlicet in Ecclesia A. & altera in Ecclesia B.

8 juxta naturam dictionis *Et*, quæ est copulativa, & coniunctiva, *Barbos. de Diffion. dict. 110. num. 3.*, maximè cum Fundator ad hunc effectum reliquerit Rectori pingue stipendium non solum sufficiens, sed etiam superabundans pro celebratione duplicis Missæ cantatæ qualibet hebdomada; quod pingue stipendium à Fundatore relictum pro una Missa canenda in Ecclesia A., & in Ecclesia B., præsumere facit ejusdem Fundatoris animum fuisse, ut cantetur duplex Missa, *Amosaz. de caus. piis lib. 2. c. 3. n. 50.*; Præ-

9 fertim ita dictante pietate erga Animam d. Fundatoris, dum in dubio quando nulla sequitur contrarietas, & fieri potest, facienda est interpretatio potius favorabilis, quàm præjudicialis Testatorum animabus, *Card. de Luc. de Legat. disc. 49. num. 9.*

10 Hinc non applicatur supradicta resolutio Sac. Congregationis Concilii; ibi enim concurrebant variæ circumstantiæ, doctissimè ab R. P. D. prælaudato Lambertino Secretario in Folio ponderatæ, ratione quarum justè declaratum fuit Patres Dominicanos Sanctorum Xysti, & Clementis ad unicam Missam teneri.

Prima enim erat, quod Testatrix optimè sciebat eosdem Patres non semper, & per totum annum habitare consueuisse in uno ex dictis Conventibus, sed ob aeris inclementiam consueuisse modo habitare in Conventu S. Xysti, modo in Conventu S. Clementis. Verisimile ergo est, quod ipsa voluerit Patres obligare ad Missæ celebrationem in sola Ecclesia illius Conventus, in quo ipsi degerent, & sic ad unius tantum Missæ celebrationem qualibet hebdomada.

Secunda est quod Testatrix Patres obligavit non ad celebrationem Missæ lectæ, sed ad celebrationem Missæ solemnem, seu decantatæ -- *Con obbligo in perpetuo di cantar mi una Messa di Requie* -- cum autem Missa cantata exigat præsentiam non unius simplicis Sacerdotis, sed omnium Patrum inferitur, quod ipsa voluerit unius tantum Missæ celebrationem qualibet

Pars III.

hebdomada, aliàs dicendum esset, quod voluisset, ut qualibet hebdomada Patres, aut à Conventu S. Clementis ad Conventum S. Xysti, aut à Conventu Sancti Xysti irent ad Conventum S. Clementis pro Missa canenda, quod videtur absurdum, & onus intolerabile.

Tertia est, quod Testatrix collectivè, & per modum unius locuta est de Patribus S. Clementis, & S. Xysti -- *Lascio luoghi sessanta alli Padri Domenicani de' Santi Sisto vecchio, e Clemente* -- Idem ergo judicium ferendum est quoad eam partem Testamenti, in qua demandavit Missæ celebrationem qualibet hebdomada -- *Nell'una, e l'altra Chiesa de' Santi Sisto, e Clemente* -- in quorum rerum statu non est necesse, quod duplex Missa canatur, sed una sufficit, quæ cantetur qualibet hebdomada in altera ex dictis Ecclesiis.

Quarta tandem est, quod Patres de Familia Conventuum S. Clementis, & S. Xysti semper considerati sunt per modum unius, itaut Sacra Congregatio super disciplina Regularium declaraverit die 13. Augusti 1700., quod expletus censeatur annus Novitiatus, etiam si Novitii, qui habitum receperunt in Conventu S. Xysti, mensibus æstivis propter aeris inclementiam transeant ad Conventum S. Clementis. Quæ circumstantiæ cum non concurrant in casu præsentis, proinde dicta resolutio non obstat.

ARGUMENTUM.

Episcopus conferendo liberè Beneficium Patronale jure devoluto ob non factam in tempore Præsentationem à Patrono, an teneatur legem foundationis servare.

SUMMARIUM.

- 1 Collatio Beneficii liberè facta ab Ordinario jure devoluto Personæ non qualificatæ ad formam foundationis est nulla.
 - 2 Patronis Laicis in Jurepatronatus mixto competit semestre ad præsentandum.
 - 3 Distinguuntur plures species qualitatum Beneficiorum.
 - 4 Episcopus conferens Beneficium jure devoluto ob non factam à Patrono præsentationem in tempore tenetur observare leges,
- C & qua-

- & qualitates fundamentales Beneficii.*
- 5 *Immo, & ipsemet Summus Pontifex has qualitates observare debet in suis Provisionibus jure reservato faciendis. Limita ut num. 6.*
 - 7 *Episcopus conferens Beneficium jure devoluto tenetur observare qualitates extra fundamentales auctoritate Apostolica approbatas.*
 - 8 *Has tamen non tenetur observare Summus Pontifex in suis Provisionibus; & quare? Vide ibi.*
 - 9 *Episcopus in suis collationibus liberè faciendis jure devoluto, non tenetur observare leges, seu qualitates extrafundamentales Beneficii ex sola concordia, & conventionione Patronorum extra limen foundationis appositas; & quare? Vide ibi.*
 - 10 *Requisita à Patronis peritia Cantus in Presbytero ad Beneficium presentando extra limen foundationis absque auctoritate Apostolica, Episcopus validè potest jure devoluto illud conferre Presbytero solum practicè, & non theoreticè canere scienti. Amplia, ut ibi, & num. 11.*
 - 12 *Requisita à Fundatore in limine foundationis Beneficii peritia Cantus in persona presentanda; an ista teneatur canere cantu figurato?*

C A S U S IV.

CUm vacasset die prima Januarii Beneficium de Jurepatronatus promiscuè spectante ad eos de familia Fundatoris, ac ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis A., vbi fundatum erat, & debitum non ex fundatione, sed ex simplici conventionione, & concordia extrafundamentali inita solum inter Patronos, absque confirmatione Apostolica; Presbytero in cantu erudito; Episcopus expectato lapsu semestris, cum non vidisset coram se factam ullam præsentationem, jure devoluto liberè contulit dictum Beneficium Presbytero solum ex quodam practico usu, non autem ex scientia Musicæ in cantu perito; Quæritur, an hujusmodi collatio sustineatur.

- 1 *Negativam resolutionem hujus dubii suadere videtur qualitas Beneficii, istud enim affectum dignoscitur certo generi personarum, nimirum Presbyteris in cantu eruditis, quare collatio ejusdem Beneficii liberè facta ab Episcopo jure de-*

voluto favore Presbyteri diversi generis, & cantu ex primis Musicæ principiiis minimè pollentis, videtur infanabiliter nulla. *Perez Lara de Annivers., & Cappell. lib. 2. cap. 2. ex num. 1., Garz. de Benefic. par. 7. cap. 15. num. 1. & 6., Pax Jordan. elucubrat. tom. 2. lib. 10. tit. 26. num. 1. & seqq., Murg. de Benef. quæst. 3. num. 863. & 866., & alii apud Rot. in Majoricen. Subpræcentoria 12. Januarii 1703. §. Et equidem coram R.P.D. Ansaldo.*

Hoc tamen non obstante veritas est in contrarium, siquidem tam illi de familia Fundatoris, quam Capitulum Ecclesiæ Cathedralis A., quibus promiscuè competit Juspatronatus præsentare omiserunt coram habente instituire personam idoneam, &abilem ad controversum Beneficium intrà semestre; quod in Jurepatronatus mixto competit Patronis Laicis ratione communionis, quam habent cum Patronis Ecclesiasticis, sive mixtura sit æqualis, sive inæqualis, quia majus dignum trahit ad se minus dignum, juxta *Gloss. in hoc Canone §. Verum, Perez Lara de Annivers. & Cappell. lib. 2. cap. 2. nu. 15. Garz. de Benef. par. 5. cap. 9. num. 210., Capon. discept. 74. num. 29. tom. 2., Vivian. de jurepatr. lib. 7. cap. 1. num. 9. & seq., Cardin. de Luc. eodem tract. disc. 64. num. 3. & seq.*: Ac proinde validè potuit Episcopus dictum Beneficium liberè conferre jure devoluto, juxta auctoritates plenè superiùs cumulas *Cas. l. num. 1.*

- 3 *Non obstat, quòd Episcopus liberè contulerit hoc Beneficium Presbytero diversi generis, & non observaverit qualitatem ejusdem Beneficii. Pro remotione namque hujus objecti distinguo plures species qualitatium Beneficiorum; Aliæ enim sunt qualitates fundamentales, seu appositæ in limine foundationis Beneficii de consensu Ordinarii; & aliæ extrafundamentales, seu appositæ extra limen foundationis de consensu Patronorum, & cum approbatione Summi Pontificis, & aliæ, quæ sunt appositæ extra limen foundationis ex sola, & simplici conventionione, & concordia Patronorum.*

- 4 *Episcopus quando confert jure devoluto ob non factam à Patronis præsentationem in tempore tenetur observare qualitates fundamentales Beneficii, & illud conferre personæ qualificatæ ad formam*

mam

- mam fundationis, *Roeb. de Curt. de Jurepat. verb. honorificum num. 8.*, *Lambertin. eod. tract. lib. 2. par. 3. quest. 7. art. 13. numer. 2.*, *Vivian. eodem tract. par. 3. lib. 14. cap. 6. num. 24.*, *Garz. de Benefic. par. 11. cap. 3. num. 42.*, *Caren. resol. 156. num. 4.*, *Perez Lara de Annivers. & Cappell. lib. 2. cap. 10. num. 27.*; Immo ipsemet Summus Pontifex in suis Provisionibus observare debet hujusmodi qualitates fundamentales, & lex seu qualitas in limine foundationis Beneficii legitimè appositae comprehendere debet, etiam Provistos Apostolicos, nè aliàs Fideles à fundationibus Beneficiorum retrahantur, *Rot. decis. 375. num. 5. & seq. par. 4. tom. primo, & decis. 665. num. 14. par. 18. Rec. & dec. 73. num. 14. & seq. coram Cerro, & in Leodien. seu Aquisgranen. Canonatus super bono jure 7. Martii 1701. S. Non obstantibus coram Eminentissimo Scotto, & 22. Januar. 1703. S. Quidquid coram bo. me: Molines.* Adeout si Episcopus conferat Beneficium non servatis ejus qualitatibus fundamentalibus, collatio est nulla, si qualificatus non compareat coram Collatore, nec petat sibi conferri Beneficium intra quadrimestre, aut semestre, quia si non comparet nec petit intrà dictum terminum, Beneficium validè conferri potest, etiam favore non qualificati, quia videtur renunciare juri suo, & Superior Collator non tenetur illum requirere, aut expectare, *Corrad. in prax. Benef. lib. 2. cap. 12. à nu. 59. ad 62.*, *Gonzal. ad regul. 8. gloss. 56. numer. 88. & seq.*, *Rot. decis. 383. num. 18. par. 16. Rec., & in Dertusen. Beneficii 29. Aprilis 1701. S. Licet enim coram R. P. D. Lancetta, & in Valentina Beneficii 16. Januarii 1704. S. Quamvis coram eodem, & in Barchinonen. Beneficii 13. Januarii 1710. S. Replicatione coram R. P. D. Aldrovando.*
- 7 Tenetur etiam Episcopus conferens jure devoluto observare leges, seu qualitates extrafundamentales appositae à Patronis extra limen foundationis Beneficii cum auctoritate, & approbatione Sedis Apostolicæ: quia istæ leges extrafundamentales auctoritate Apostolica approbatæ dicuntur leges Papales, quibus inferiores Collatores necessitatem habent parendi. *Lotter. de re Benef. lib. 2. qu. 43. num. 8. & 11.*; Eas verò observare non
- 8

Pars III.

tenetur Summus Pontifex in suis Provisionibus per ipsum jure reservato faciendis, quia ipse per quamcumque etiam specialem confirmationem qualitatum, quæ activè, aut passivè concurrere debent in certis personis, non censetur sibi, aut suis Successoribus legem imponere, propriamque auctoritatem restringere, *Preb. ad Monach. in cap. primo de constit. num. 10. vers. posset, & num. 11. vers. tu tamen attende, Rot. decis. 630. num. 11. & seq. par. 4. tom. 3. & decis. 127. num. 14. par. 9. & decis. 343. num. 12. & seq. par. 16. & decis. 665. num. 14. & seqq. par. 18. Rec. & in dicta Leodien., seu Aquisgranen. Canonatus super bono jure 7. Martii 1701. S. final. coram Eminentissimo Scotto, & 22. Januarii 1703. S. Verum coram bon: mem: Molines.*

- 9 Sed non adstringitur Episcopus, casu quo negligentibus Patronis præsentari intrà quadrimestre, aut semestre, Beneficium ad ipsum liberè devolvatur, in hujus collatione observare eas conditiones, leges, & qualitates, quæ ex sola concordia, & conventionione Patronorum fuerunt de novo appositæ extrà limen foundationis; Etenim in primis non aliter est permissum Patronis apponere conditiones, nisi in limine foundationis Beneficiorum iuxta *Canonem XXVII.*, de quo *Par. II.*; deindè sola eorum conventio, & concordia exigendi certas qualitates ad effectum, ut quis obtinere possit Beneficium auctoritate Apostolica non confirmata, quamvis admittatur, quod comprehendere valeat eas provisiones Beneficii, quæ fiunt ad eorum præsentationem, tamen comprehendere nequit eas, quæ fiunt ab Ordinario jure devoluto, quia Patroni extra limen foundationis Beneficii non habent facultatem imponendi Ordinarijs legem in collationibus Beneficiorum, ad eorum liberam dispositionem jure devoluto spectantium, ad *Text. in cap. Cum inferior de major. & obed., Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 38. num. 11. & seqq.*, *Rot. decis. 375. par. 4. tom. primo Rec. & in dicta Leodien., seu Aquisgranen. Canonatus super bono jure 7. Martii 1701. S. Firmata coram Eminentissimo Scotto.*

- 10 Præsupposita hujusmodi distinctione; in casu præsentis qualitas, seu conditio peritiæ tantus est extrafundamentalis de

C 2

novo

novo apposta extra limen foundationis Beneficii ex sola concordia, & conventionione Patronorum à S. Sede minimè roborata, adeòque Episcopus non tenetur illam observare in suis collationibus jure devoluto, sed validè potuit conferre dictum Beneficium Presbytero solùm practicè ex quodam usu, & non theoreticè ex certa scientia Musicæ in cantu erudito; etiam si concurreret observantia, & consuetudo centenaria in contrarium; nimirum etiam si plures fuissent liberè provisus ab Ordinario jure devoluto, qui habuissent perfectam scientiam Musicæ, hujusmodi namque observantia, adhuc non mereretur attendi, nisi probaretur cum suis requisitis, & circumstantiis, videlicet, quòd aliquis non habens scientiam Musicæ liberè provisus de Beneficio fuerit rejectus, & rejectioni acquievit, etiam cum scientia Ordinarii, alias provisiones liberè factæ ab Ordinariis pro tempore in personis habentibus perfectam scientiam Musicæ dicerentur potius actus facultativi, quàm coactivi. *Rot. decis. 630. nu. 14. & seq. par. 4. tom. 3. Rec. & in Cavallicen. juris interessendi 2. Maji 1701. S. Cæterum coram bo: me: Molines, & in dicta Leodien. seu Aquisgranen. Canonatus 22. Januarii 1703. S. Proindeque coram eod.*

11. Immò etiam si admittatur, quòd conditio peritiæ cantus sit fundamentalis, & apposta in limine foundationis dicti Beneficii; adhuc hujus collatio liberè facta, ab Ordinario ob omissam à Patronis præsentationem in tempore favore Presbyteri, qui scit tantum canere practicè, & non theoreticè, dicenda esset valida; Quia cum non sit distinctum, nec determinatum, quænam cantus peritiæ concurrere debeat in Presbytero, an illa quæ provenit ex practico usu, & quæ ex auditu deprehenditur, vel potius illa, quæ possidetur ex scientia Musicæ, dicta peritiæ cantus indistinctè debet intelligi de utraque, adeò ut ad validitatem collationis sufficiat, quòd Presbyter sciat canere ex practico usu: ut in his terminis expressè tuetur *Rota in Majoricen. Collegiaturæ 13. Martii 1708. S. Nec resistit coram bon: me: Omanna.*

12. Quæro hic an ex eo, quòd Fundator in limine foundationis Beneficii exegerit in Presbytero præsentando peritiæ cantus

iste teneatur canere cantu figurato, & modis musicis.

Respondeo negativè, quia ex sola peritiæ cantus, quam Fundator desideravit in dicto Presbytero, iste gravari non potest majori onere, scilicet canendi cantu figurato, quòd per ipsum Fundatorem non fuit ei in fundatione impositum, ut in his terminis resolutum fuit à Sac. Congregatione Concilii in *Veliterna Cantus 23. Februarii 1715. & 25. Januarii 1716.*, ubi cum ex dispositione cujusdam Fulviæ Caldensis fundata fuerint quatuor Beneficia in Ecclesia Veliterna, & fuerit impositum quatuor Beneficiatis, qui Caldenses nuncupantur, onus scientiæ cantus his verbis -- *Fructus Bonorum hereditariorum equaliter dividantur inter quatuor personas Veliternas idoneas, & canere scientes cantu figurato, inservientes continuo in Choro, prout Canonici Cathedralis inservire tenentur, necnon teneantur Anniversaria quinque celebrare, quæ Beneficia voluit esse de jure patronatus sui Viri* -- Et cum alia duo Beneficia fuerint erecta in eadem Cathedrali sub invocatione S. Jo: Evangelistæ, ac S. Catharinæ ex dispositione Cardinalis Jesualdi -- *Pro duobus Presbyteris in cantu etiam figurato peritis, quorum præcipuum munus sit, cum opus erit, canere, quique, dictæ Ecclesiæ inserviendo personaliter apud eam residere, ac omnibus horis, & Officiis Divinis interesse, eaque in Choro simul cum Canonicis in inferiori loco confidentes recitare, & decantare teneantur* -- prætensionem excitavit Promotor Fiscalis, quòd tum Beneficiati Caldenses, tum etiam Beneficiati S. Jo: Evangelistæ, ac S. Catharinæ respectivè, ex onere in eorum erectione iniuncto adstricti forent quibusque anni festivitibus, ad Organum musicis modis canere; Hinc disputata fuerunt infra scripta, Dubia

Primo -- *An Beneficiati Caldenses teneantur canere cantu figurato in casu &c. & quatenus affirmativè.*

Secundo -- *In quibus Festivitatibus, & quo loco, & quatenus affirmativè.*

Tertio -- *An, & qua punctatura, seu pænis Beneficiati prædicti sint multandi in casu deficientiæ, in casu &c.*

Quarto -- *An Beneficiati Sanctæ Catharinæ, & Sancti Joannis Evangelistæ teneantur*

neantur canere cantu figurato in casu &c. & quatenus affirmativè.

Quintò -- In quibus festiuitatibus, & quo loco, & quatenus affirmativè.

Sextò -- An, & qua punctatura, seu penis Beneficiati prædicti sint mulctandi in casu deficientiæ, in casu &c.

Super quibus emanavit rescriptum; ad Primum Negativè; ad Secundum, & Tertium, Provisum in primo; ad Quartum, Affirmativè; ad Quintum, & Sextum, Arbitrio Ordinarii. Reproposita Causa die 25. Januarii 1716. sub consueto Dubio -- An, & in quibus sit standum, vel recedendum à decis. sub die 23. Februarii 1715. in casu &c. -- prodiit responsum -- In decis. quoad Caldenses, & quoad Beneficiatos S. Catharina, & S. Jo: Evangelistæ recedendum à decis.

ARGUMENTUM.

Existente de tempore vacationis Beneficii Patronalis Persona qualificata, & habili ad formam Fundationis, an Patronus possit differre præsentationem usque ad ultimum diem termini, ut interim altera Persona non qualificata, quam intendit præsentare, intrà eundem terminum qualificetur.

SUMMARIUM.

- 1 Lex in omni dispositione fraudem abominatur.
- 2 Comparitio, & oppositio passivè vocati assimilatur, & equipollet præsentationi.
- 3 Patronus differre non potest præsentationem usque ad ultimum diem termini, ad effectum, ut inhabilis, hoc medio tempore habilitetur, & præsentari valeat, quando habitas requiritur de tempore vacationis, secùs si requiratur de tempore præsentationis, aut institutionis, & numero 4.

CASUS V.

Fundavit, ac dotavit quidam pius Testator Beneficium simplex in Ecclesia A, cum reservatione Juris patronatus activi favore Primogeniti sui Fratris, & sic de Primogenito in Primogenitum, Juris verò patronatus passivi favore eorum de sua familia, ordinando, quod ad hujusmodi Beneficium semper nominetur, ac præsentetur, ac provideatur aliquis de dicta familia, & si contigerit nullum reperiri de eadem familia, qui velit inservire prædicto Beneficio, tunc, & eo casu Patronus possit deputare aliquem Sacerdotem ad servitutem ejusdem Beneficii, donec, & quousque adsit aliquis de dicta familia, qui de eo provideri possit. Vacato nuper Beneficio Titius de familia contemplata, cum solus esset de tempore vacationis Clericus, & sic capax obtinendi prædictum Beneficium comparuit, & instetit coram Ordinario, ut præsentaretur à Patrono intrà terminum sex dierum, aliàs eis elapsis, si præsentatio de se facta non fuerit, sibi adjudicaretur Beneficium, vigore passivæ vocationis ejusdem Fundatoris. E' contra Patronus cupiens præsentare Cajum de eadem familia, qui de tempore vacationis erat laicus, ut ita se habilitare posset, & suscipere Clericatum tempore habili, ad effectum ut præsentari valeret, non curavit præfatam instantiam Titii, sed comparuit coram Ordinario, petens sibi indulgere tempus à jure concessum ad præsentandum, & distulit præsentationem usque ad ultimum diem quadrimestris, quo præsentavit Cajum, qui antecessenter Clericatum suscepit, & se habilitavit, & institutus fuit ab Ordinario. Hinc quaeritur, an Patronus existente de tempore vacationis Titio Clerico habili de familia contemplata, & instante, ut præsentetur, potuerit differre præsentationem usque ad ultimum diem quadrimestris, ad effectum ut Cajus de eadem familia se habilitari, & præsentari potuisset.

Primo aspectu dicendum videtur non potuisse Patronum differre in hoc casu præsentationem usque ad ultimum diem termini, cum dilatio hæc videatur fraudulenta facta, nimirum ut hoc medio tempore Cajus inhabilis de familia Fundato-

dato.